

Doç.Dr.Kültegin ÖGEL

1964 yılında Ankara'da doğdu. Özel TED Lisesi ve Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdikten sonra Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde psikiyatri uzmanlık eğitimi tamamladı. 1995 yılından itibaren bağımlılık alanıyla ilgilenmeye ve aynı hastanenin Alkol Madde Araştırma ve Tedavi Merkezinde çalışmaya başladı. 1998 yılında psikiyatri doçenti oldu. Halen aynı hastanede Uçucu Araştırma ve Tedavi Merkezinde çalışmaktadır.

E posta: kultegin@sim.net.tr

ALKOL ya da MADDE KULLANAN HASTAYA YAKLAŞIM:

Eczacılık Pratiđine Yönelik Kısa Bilgiler

Alkol ya da madde kullanımı ve bağımlılığı her toplum için az ya da çok bir sorun oluşturmaktadır. Ülkemizde alkol ve madde bağımlılığının diğer Avrupa ve ülkeleri ya da ABD ile karşılaştırıldığında daha düşük yaygınlıkta olduğu söylenebilir. Bu nedenle alkol ya da madde kullanıcılarıyla çok sık karşılaşmamaktayız. Ancak, bu kişiler bir şekilde karşımıza çıkıyor. Özellikle eczacılık pratiğinde olan arkadaşlarımız, reçetesiz ilaç talep eden, ya da nöbetlerde gece yarları karşılarına çıkıp onları huzursuz eden madde kullanıcılarından sıklıkla yakınmaktadır. Öte yandan bazı alkol ya da madde bağımlıları da yoksunluk belirtileriyle eczacılara başvurmaktadır. İşte bu yazıda sıklıkla karşılaşılan sözkonusu sorunlara ve çözüm yollarına değinemeye çalışacağız.

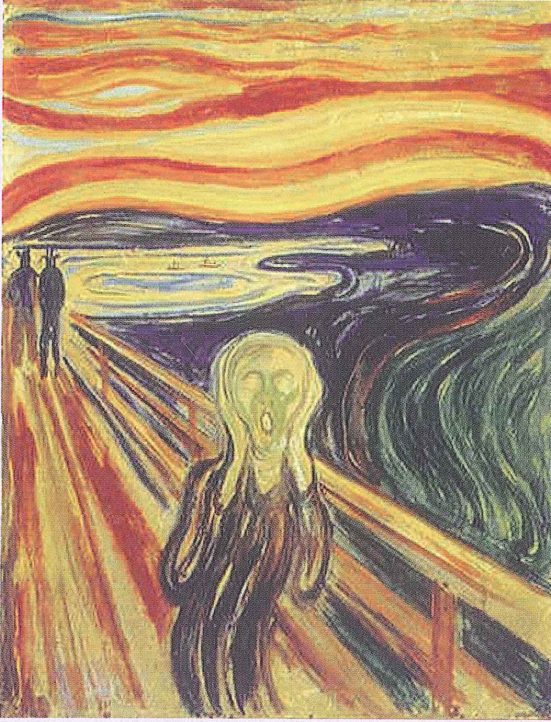
Israrla İlaç Talep Eden Bağımlı ile Görüşme

Cünlük pratikte, sürekli olarak yeşil ya da kırmızı reçeteye tabi ilaçlar isteyen hastalarla sık karşılaşılır. Kimi zaman kişi eczacıyı tehdit edebilir, üst düzey tanıdıkları olduğunu söyleyebilir, bu ilaçları kullandığını ya da bu konunun uzmanı bir doktor tarafından bunların kendisine yazıldığını söyleyebilir. Sık karşılaşılan bu durumla başa çıkmak için yapılabilecek olanlar aşağıda belirtilmiştir.

* Onunla ilgilendiğinizi gösterin ve kendine güvenli davranın. Kendinize güvenmezseniz onu da ikna edemezsiniz.

* Bu ilaçları kullanmasını gerektiren fiziksel ya da ruhsal bir rahatsızlığı var mı araştırın. Eğer bulamazsanız, bunları kullanmasının gerekli olmadığını belirtin.

* Başka ne tür maddeler kullandığını sorun.

Edward Munch/The Scream

* Neden ısrarla bu ilaçları talep ettiğini sorun. Talep ettiği ilaçların bağımlılık yaptığını hatırlatın. Karşınızdaki kişi bunun zaten farkında olabilir, ancak bunu belirtmeniz tartışmayı daha gerçekçi bir düzeye çekecektir.

* İsterse, yeşil ya da kırmızı reçeteye bağlı olmayan anksiyolitik ilaçlar yazdırabileceğini hatırlatın. Bu davranışınız onunla ilgilendiğinizi gösterecektir.

* İsteklerini başka yardım yolları göstererek yanıtlayın. Eğer bırakmayı isterse kendisine yardımcı olabileceğinizi anlatın.

* Sınırlarınızı koyun. Neler yapıp, neler yapamayacağınızı açıkça söyleyin. Sınırlarınızı net olarak koyduğunuz takdirde, ısrar azalacaktır.

* Tehditlerini sakın ve güvenli biçimde yanıtlayın. Tehdit olarak söylediği her şeyi yapabileceğini, ona "yapamazsın" demediğinizi, ancak sizin elinizden gelen başka bir şey olmadığını söyleyin.

* Öfkelenmeyin. Öfkelenmek size hiçbir şey kazandırmaz, aksine kontrolü kaybetmenize yol açabilir.

Yukarıda sayılan öneriler, temel ilkeleri içermektedir. Ancak, her kişi kendi deneyiminden yola çıkarak, kendine uygun yanıtlarla durumu çözmeye çalışacaktır.

Öfkeli ya da Saldırgan Hasta ile Görüşme

Alkol ya da madde kullanan ve bir nedenle öfkelenmiş kişilerle de karşılaşılmaktadır. Bu kişiler, alkol ve madde etkisi altında iseler eczacılar için bir tehlike oluşturabilirler. Çünkü, bu maddelerin etkisi altına iken kişinin inhibisyonları kalkmıştır ve çevreye zarar verebilir. Öte yandan, eroin gibi maddeleri kullananlar madde bulamayıp başka bir maddenin arayışına girdikleri zaman, kendilerine engel olabilecek kişilere zarar verebilirler.

Eczane içinde bağırarak, tehditler savuran, duvarlara vuran öfkeli bir hasta söz konusu olduğunda,

* Kendinize güvenli davranın. Sakın olun. Telaşlısanız dahi belli etmeyin. Bedeninizle kendinize olan güveninizi ortaya koyun. Dik durun. Ancak kendinize güveniniz ona meydan okuma tarzında olmasın.

* Kişiyi doğrudan göz kontağı kurmayın. Bunu meydan okuma olarak görebilir. Bu nedenle hemen gözlerinin altına bakabilirsiniz.

* Kendisiyle konuşmak istediğinizi söyleyin, sorunun ne olduğunu anlatmasını isteyin. Hatta neden bağırdığını sorun.

* Küçük sorunlar için tartışmayın, haklı olduğunu söyleyin. Ancak sizin için önemli bir konuda ise tam olarak sınırlarınızı koyun ve bunu neden yaptığınızı anlatın.

* İlk fırsatta başkalarından yardım istemeyi de ihmal etmeyin. Ancak bunu bir tehdit unsuru olarak kullanmayın.

Yoksunluk Belirtileriyle Başvuran Hasta

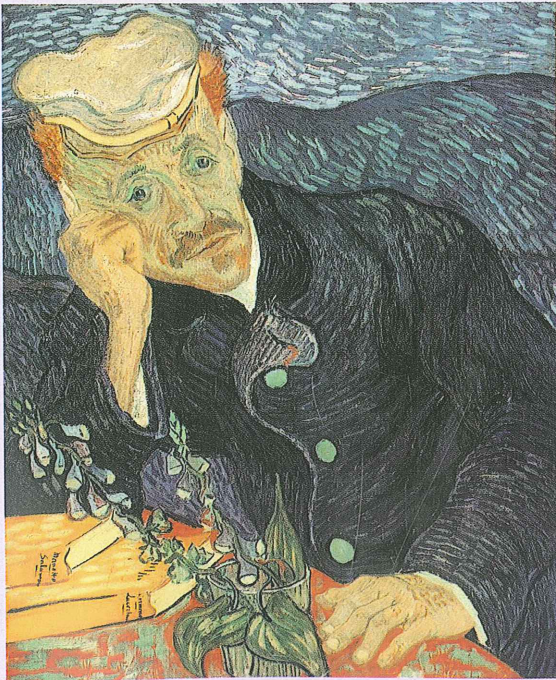
Alkol ya da diğer maddeler azaltıldığında ya da kesildiğinde yoksunluk adı verilen belirtiler ortaya çıkar.

Yoğun alkol kullanan bir kişi alkolü azalttığında ya da kestiğinde terleme, tremor, baş ağrısı, uykusuzluk, bulantı, çarpıntı, hiper-

tansiyon görülebilir. Böyle bir durumda kişiye düşük dozda benzodiazepin verilmeli ve vit B1 ve vit B6 kas içine yapıldıktan sonra bir hekime yönlendirilmelidir. Çünkü alkol yoksunluğu belirtileri daha sonra şiddetlenerek bizim Delirium Tremens adı verdiğimiz bir tabloya yol açabilir bu tabloda varsanılar (halüsinasyon), yer ve zaman orientasyonunda bozulma, konsantrasyonda azalma gibi belirtiler gözlenir. Delirium tablosu hayatı tehdit edebilen bir tıbbi durumdur.

Eroin yoksunluğunda ise sıklıkla anksiyete, uykusuzluk, hızlı soluma, pupillerde genişleme, terleme, kusma, bulantı, esneme, kas spazmları, lakrimasyon (gözyaşı), burun akıntısı gibi yoksunluk belirtileri görülebilir. Yakın dönemde eroin kullanmaya başlamış olanlarda destekleyici tedavi genellikle yeterlidir. Ortaya çıkan semptomlara uygun tedavi verilebilir. Örneğin baş ağrısı için asetaminofen, eklem ağrıları için ibuprofen, diare için loperamid, huzursuzluk ve uykusuzluk için hidrosizin tercih edilebilir. Bu yakınmaların bir hafta on gün içinde düzeleceği hastaya hatırlatılmalıdır. Deliryum görülme oranı alkol yoksunluğu ile karşılaştırıldığında düşüktür. İlaçlar oral yoldan verilmeli, parenteral yol tercih edilmemelidir.

Vincent Van Gogh/Gache

Son Söz...

Alkol ya da madde bağımlılığı günümüzde bir hastalık olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu maddeleri kullanan kişileri, hasta olarak kabul etmek ve buna göre davranmak gerekmektedir.